

збалансованого економічного розвитку та вирішенні соціальних проблем, а передумовою його створення стане співпраця між індустрією, науковими колами та урядом.

Список використаних джерел:

1. Ексабайтова економіка: підручник. За науковою ред. Татомир І.Л., Шульжика Ю.О. Трускавець: ПОСВІТ, 2022. 292 с.

2. Електронний ресурс URL.: <https://robovalley.com/community/>

3. Електронний ресурс URL.: <https://www.odenserobotics.dk/about-us/>

УДК 330.3

Шиян Н.І.,

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту,*

Сітак І.Л.,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту,

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ У СФЕРУ КЛІНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНИ

Інвестиції є важливим елементом успішності у проведенні наукових досліджень, у випробуваннях, у реалізації проєктів. У сфері клінічних досліджень важливість і особливість інвестицій пов'язуються із тим, що відіграючи роль фінансової основи, вони спрямовуються у сферу інноваційних розробок, які за своєю суттю є ризикованими, у той же час, вони є вкрай необхідними для виявлення, діагностики, лікування, профілактики захворювань людини. Суспільство зацікавлене в розробці інноваційних методів лікування, в проведенні доклінічних, клінічних випробувань, включаючи усі фази клінічних досліджень з метою виявлення чи перевірки фармакологічних властивостей досліджуваного препарату, його впливу на клінічні прояви захворювання, побічні дії та ін. Тож, інвестування сфери клінічних досліджень є необхідним.

Аналіз наукової літератури свідчить про наявність вагомого теоретичного обґрунтування проблематики інвестування в клінічні дослідження [1-3]. Зокрема в працях науковців акцентується увага на

складності проведення клінічних досліджень, необхідності ефективного управління ними, розробці Guidelines по управлінню дослідженнями, на методах їх оцінки, вагоме значення приділяється інвестиціям у сферу медицини і клінічних досліджень [2-3], необхідності своєчасного інвестування важливих напрямків сфери клінічних досліджень [2].

Аналіз публікацій щодо розвитку сфери клінічних досліджень в Україні, ролі інвестування у цьому процесі дозволяє визначити суттєву кількість публікацій, в яких розглянуто різні її аспекти [4-5]. Їх аналіз дозволяє визначити сукупність проблем у сфері інвестування клінічних досліджень із точки зору ризиків безпосередньо у сфері проведення клінічних досліджень, це зокрема недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів у сфері клінічних досліджень та менеджерів, що впливає на якість проведених досліджень та терміни їх проведення [5]; проблеми у формуванні і використанні системи даних з клінічних досліджень, рекрутинг та відбір учасників; в ряді випадків – недостатня реалізованість питань етики та нормативного надзору щодо проведення таких досліджень.

До числа чинників, що підвищують ризик інвестицій у сферу клінічних досліджень належать також недостатня врегульованість питань проведення клінічних досліджень на законодавчому рівні; проблема щодо майнових прав інтелектуальної власності на розробки у сфері клінічних досліджень, патентування отриманих розробок, та захисту ексклюзивності препаратів. Кроки до вирішення цих проблем розглядаються як поштовх для здійснення інвестицій та інновацій в дану сферу.

Сьогодні відбувається адаптація українського законодавства до міжнародних угод, зокрема адаптація положень Закону України «Про лікарські засоби» [6]. Акцентується увага на окремих із положеннях ведення Державного реєстру лікарських засобів, визначення органу управління щодо формування державної політики у сфері охорони здоров'я та державної політики у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів; врегулювання окремих питань порядку захисту прав пацієнта (добровольця), зокрема щодо випробування лікарських засобів за участю неповнолітніх осіб та ін. Це теж важливі напрямки до зменшення ризикованості інвестицій у сферу клінічних досліджень.

Певною проблемою, що впливає на активність інвестицій у сферу клінічних досліджень, є відсутність механізму страхування ризиків для проведення клінічних досліджень фармацевтичних компаній, які займаються компаній.

В сучасних умовах, в умовах повномасштабної військової агресії російської федерації проти України, інвестори запобігають виникненню ризиків в проведенні клінічних досліджень шляхом переміщення як центрів проведення клінічних досліджень, так і пацієнтів в західні області і за кордон. За даними Державного Експертного Центру МОЗ України, найбільша кількість переміщених пацієнтів протягом 2022 р. була в онкології (122 особи в Україні і 99 осіб за кордон), неврології (22 особи в Україні, 67 пацієнтів – за кордон), ревматологія (15 осіб в Україні, 32 особи за кордон) [7].

Позитивним моментом, що сприятиме посиленню привабливості проведення клінічних досліджень препаратів в Україні, є подальша євроінтеграція даної сфери, що супроводжується подальшим процесом імплементації актів права ЄС в рамках Єдиного регламенту ЄС [8]. Завдяки даному процесу буде визначено чіткий алгоритм співпраці та звітування під час дослідження однієї речовини в різних країнах ЄС, а також буде сформовано єдиний механізм взаємодії у сфері співробітництва з оцінки безпеки клінічних досліджень, що так важливо для цієї сфери.

Саме фінансова складова поряд із впровадженням інновацій та сучасних науково-технічних доробків, чітким розумінням та виконанням вимог щодо клінічних досліджень, зокрема щодо захисту прав пацієнтів, точності та достовірності даних, постійного удосконалення процесів, прозорості оперативного управління поряд із адаптацією нормативно-правової бази до вимог ЄС слугують основою для підвищення соціальної, економічної віддачі від вкладених в розробку ресурсів, що у свою чергу впливає на зацікавленість інвесторів щодо фінансування сфери клінічних досліджень, підвищуючи її.

Список використаних джерел:

1. Farrell B., Kenyon S., Shakur H. *Managing clinical trials. Trials. 2010. N 78* <http://surl.li/svzkyf>
2. Banskback N., Keystone E., O`Dell J., Phibbs C., Hannagan K., Brophy M. & Anis A. (2015). *Making smart investment decisions in clinical research. Trials. DOI: 10.1186/s13063-015-1123-1.*

3. *Investment In Clinical Trials Advanced Innovation.*
<http://surl.li/svzka>

4. Попов В.А., Попова С.О. Правові проблеми залучення інвестицій для створення ксеноімплантантів і можливості їх подальшої трансплантації. [Електронне видання]. Аналітично-порівняльне правознавство. <http://surl.li/svzkc>.

5. Ратушина К.Л., Зупанець К.О., Добрава В.Є. Обґрунтування та розробка процесної моделі системи управління клінічними даними на місці проведення дослідження. Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. 2013. № 4 (30). С. 32-37.
<http://surl.li/svzkd>

6. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 № 123/96 – ВР (із усіма змінами і доповненнями)
<https://ips.ligazakon.net/document/Z960123?an=1>.

7. Інформаційна довідка про стан клінічних випробувань в Україні у період з 01.01.2022 по 31.12.2022 <http://surl.li/svzkh>.

8. Слободніченко М. Євроінтеграція посилюватиме привабливість проведення клінічних досліджень препаратів в Україні для країн ЄС. <http://surl.li/svzke>

УДК 339.138

*Юр'єв Д.Ю.,
здобувач вищої освіти,
Сумський національний аграрний університет*

СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Сучасні реалії бізнес-середовища вимагають від підприємств постійної адаптації до мінливих умов ведення бізнесу та впровадження інноваційних рішень на різних рівнях і сферах реалізації. Своєчасність та ефективність таких рішень, які базуються на маркетингових аспектах, забезпечує підприємству підвищення конкурентоспроможності, динамічний розвиток, формування позитивного іміджу тощо. Такий підхід в управлінні маркетинговою діяльністю підприємства має здійснюватися за результатами комплексної діагностики бізнес-середовища та виявлених проблемних зон господарювання самого підприємства. Пошук та